

Niet iedere school maakt gebruik van de kwaliteiten van onderwijsassistenten. Waarom wel of juist niet?

De rol van de onderwijsassistent

Marianne van Mierlo is directrice van Openbare Basisschool De Straap in Helmond en een fervent voorstander van de inzet van onderwijsassistenten. Haar school met 240 leerlingen telt vijf onderwijsassistenten. Marianne: 'We waren binnen onze stichting de eerste school die met assistenten begon. Ruim tien jaar terug was het een nieuw beroep, iedereen keek toen de kat uit de boom. Toen het net begon op te komen, hielden ook veel scholen de boot af, omdat het van je formatie af gaat. Als een onderwijsassistent een halve leerkracht kost, heb je immers een halve leerkracht minder.'

Tekst:
Daphne Doemges-Engelen

Fotografie:
Aangeleverde foto en Shutterstock

'In tien delen'

Toch was Marianne vanaf het begin 'om': 'Ik vond en vind het een geweldige uitvinding, omdat ik denk dat leerkrachten heel veel werk doen dat een onderwijsassistent ook kan doen. Daarnaast is het heel fijn als de leerkracht iemand heeft die meekijkt. Ik had het zelf net nog: een kind was op haar knie gevallen, en samen met haar moest ik wachten totdat haar moeder kwam. Ondertussen gaat al het andere werk door. Daardoor kun je het gevoel krijgen dat je je in tien moet delen. Des te fijner als er iemand is om je te ondersteunen, praktisch en mentaal!'

Minder ziekteverzuim

Dat steuntje in de rug helpt ook om het ziekteverzuim onder leerkrachten te verlagen, is de ervaring van Marianne. 'Als je als leerkracht een beetje griepiger bent, niet helemaal fit, maar je weet dat er die dag een onderwijsassistent in de klas is, denk je al eerder: dan red ik het wel, dan hou ik het wel vol. De grens om je ziek te melden schuift op omdat je weet dat je er niet alleen voor staat. Als ik minister was, zou ik in plaats van al die andere subsidies, ervoor zorgen dat elke klas voor een x-aantal kinderen automatisch een assistent erbij krijgt. Het zet echt zoden aan de dijk.'

Diverse werkzaamheden

De werkzaamheden die de onderwijsassistenten op De Straap uitvoeren, zijn divers. 'Het is een heel pakket en wisselt ook voor de bovenbouw of onderbouw. De onderwijsassistenten werken veel met groepjes kinderen, lezen flitswoordjes maar geven ook verlengde instructie, soms een-op-een en soms in een groepje. Bijvoorbeeld bij de rekenmethode: na de uitleg gaan de kinderen zelfstandig werken aan de stof. De zwakke rekenaars hebben die uitleg nog een keer nodig. Dan is het gemakkelijk om de klas te splitsen: de leerkracht kan de verlengde instructie geven, de onderwijsassistent is dan toezichthouder bij de rest van de klas, of omgekeerd. De assistenten worden ook ingezet om kinderen uit andere landen extra taalonderwijs te geven. Of voor correctiewerk, het nakijken van oefeningen. De assistent rapporteert het naar de leerkracht bij wie de oefening niet goed is gegaan.'

De taken zijn ook afhankelijk van de kwaliteiten van de assistent, stelt Marianne. 'Ze hebben wel degelijk lesgevende taken, maar in de bovenbouw bijvoorbeeld hebben we nu een heel creatieve assistente die handarbeidlessen bedenkt, materialen uitzoekt en alles klaarzet. De leerkracht is daar heel blij mee. Zo kan de assistent soms ook inspringen op de zwakke plekken van de leerkracht.'

De onderwijsassistenten gaan bij De Straap in Helmond gewoon 'mee' in het surveillancerooster en andere werkzaamheden, zoals de klas opruimen, pleinwacht op de speelplaatsen en een keertje stofzuigen. Marianne: 'Dat doen we allemaal, we houden hier niet van rangen en standen.'

Efficiënte inzet

De onderwijsassistenten bij De Straap krijgen de 'smaak' van het leraarschap goed te pakken, lacht Marianne. Want: twee assistenten volgen momenteel de pabo-

Marianne van Mierlo

avondschoon. 'Als assistent leer je heel veel in de praktijk. Daardoor groei je steeds dichter naar het vak van leerkracht toe. Ik heb trouwens ook leerkrachten die zijn begonnen als onderwijsassistent. Mijn eerste onderwijsassistent was een moeder van school en ze was al peuterleidster bij de peuterspeelzaal. De tweede was ook een moeder van school die zich verder wilde ontwikkelen.' Marianne zet de onderwijsassistenten zo efficiënt mogelijk in: 'Ik heb ze hier als de kinderen er zijn, dus van 8.30 tot 15.00 uur. Als de klas gymt, heeft de assistent tijd om de klas weer voor te bereiden. Ze hoeven ook niet bij de studiedagen of teamvergaderingen te zijn, hoewel ze een x-aantal uren vrij mogen inzetten, bijvoorbeeld om wel bij de studiedag te zijn als ze dat willen.' De Straap is een excellente school. Marianne denkt dat de dubbelop-tijden, zoals ze het noemt, zeker een van de geheimen van het succes zijn. 'Tijdens dubbelop-tijd staat de leerkracht mét een assistent voor de klas. Je hebt gewoon meer tijd en aandacht voor de kinderen. Dan bereik je meer, op leerprestaties en op het gevoel van welzijn.'

Ella Rietvelt, directeur Basisschool De Nautilus in Amsterdam:

'Zo kunnen we alle kinderen binnenboord houden'

'Op onze school werken we met leeftijdsgemengde groepen. Juist door dat concept missen we soms de extra handen in de klas. Dan hebben we het liefst onderwijsassistenten erbij voor kinderen die het lastig vinden om zelfstandig te werken, of om in de groep te helpen. Het is dus niet remedial teaching, maar de onderwijsassistenten helpen mee in de groep. Rekenen en taal worden op niveau aangeboden. De andere vakken worden door de hele groep genoten. Dan is het heel prettig om de extra aandacht te kunnen geven aan kinderen die het nodig hebben. Ook in het kader van passend onderwijs: deze kinderen binnenboord houden is mede mogelijk met onderwijsassistenten. Kinderen hebben die extra aandacht soms ook nodig. We willen eigenlijk iedereen binnen een groep bedienen. En geen onderscheid maken binnen een groep, niet naar boven en niet naar beneden.'

Op De Nautilus werken twee afgestudeerde onderwijsassistenten (in totaal 1 wtf). Directeur Rietvelt: 'Ze hebben best wel wat in hun mars, ze kunnen samen met een leerkracht zo'n groep draaien. Het zou voor alle groepen heel fijn zijn als er een onderwijsassistent bij stond. De grote maar is dat onderwijsassistenten hier in Amsterdam bijna niet te vinden zijn. En ten tweede moet het ook uit een potje komen.'

Rietvelt vindt onderwijsassistenten eigenlijk voor elke school een meerwaarde. 'Ze zijn er niet om te kopiëren en hoedenstroken te knippen: ze moeten wel een toegevoegde waarde in het onderwijs hebben. We hebben natuurlijk ook wel stagiaires, die zetten we ook wel eens in voor extra hulp. De onderwijsassistente is afgestudeerd en kan als dat nodig is, bijvoorbeeld bij ziekte van de leerkracht, even zelfstandig voor de klas staan. Uiteraard onder verantwoording van de groepsleerkracht. Ook ouders vinden dat een prima oplossing. Natuurlijk gaan we altijd eerst voor een groepsleerkracht voor de groepsverantwoording. Het is dus iets extra's en daarvoor is dat potje helaas niet altijd toereikend.'

CNVO berichtte in 2010 dat de meeste onderwijsassistenten veel meer doen dan in hun functieomschrijving staat en dus ernstig worden onderbetaald. CNV Onderwijs deed onderzoek onder 450 klassen- en onderwijsassistenten.

Bron: www.cnvo.nl

In het kort gezegd heeft een onderwijsassistent de volgende taken:

1. Het ondersteunen en begeleiden van leerlingen
2. Het assisteren van de leerkracht
3. Het uitvoeren van administratieve en verzorgende taken
4. Het assisteren bij buitenschoolse activiteiten

Bron: <http://www.onderwijsassistent.com>

Johannes Weening en Peter Hellinga, Gereformeerde Basisschool De Brug in Zuidhorn:

'De onderwijsassistent heeft duidelijke taken nodig'

Op Basisschool De Brug wordt gewerkt met vier onderwijsassistenten. Directeur Johannes Weening en groepsleerkracht groep 5 Peter Hellinga zijn eensgezind: deze onderwijsassistenten hebben een grote toegevoegde waarde. 'We hebben op dit moment een paar klassen van rond de dertig kinderen. Het is soms lastig om die allemaal te bedienen op hun eigen niveau. Met een onderwijsassistent kun je aan de onderkant, maar vooral zeker ook aan de bovenkant extra ondersteuning bieden. Het is afhankelijk van de klas of de onderwijsassistent buiten de klas of juist in de klas bijspringt. Na de klas-sikale uitleg bij bijvoorbeeld rekenen, gaat de onderwijsassistent bijvoorbeeld aan de instructietafel zitten om kinderen die moeite met rekenen hebben nog meer ondersteuning te geven. Ik zou er zeker voor pleiten dat iedere klas een onderwijsassistent heeft.'

De directie van De Brug heeft van ouders nog nooit kritische geluiden gehoord over de inzet van onderwijsassistenten. Want: 'De leraar blijft verantwoordelijk.' Als tip voor andere scholen geven Weening en Hellinga mee dat de onderwijsassistent wel duidelijke taken nodig heeft. 'Wij horen nog wel eens dat de onderwijsassistent zwemmend door de school gaat, op zoek naar een taak. Het is juist belangrijk dat hij of zij weet welke taken gevraagd zijn, en wanneer. Hier werken we met een duidelijk rooster voor ze. We hebben ook met onze leerkrachten de inhoudelijke discussie gevoerd wat de onderwijsassistenten kunnen doen en waar hun toegevoegde waarde zit.'

Weening en Hellinga merken een kleine tendens op: 'De laatste tijd horen we, overigens niet alleen binnen onze eigen vereniging, vaker over leerkrachten die de baan van leerkracht te zwaar vinden, maar wel beschikbaar zijn als onderwijsassistent. Onderwijs is topsport, daar moet je geschikt voor zijn. Is dat een periode niet mogelijk, dan vraagt dat om keuzes. Als onderwijsassistent heb je minder druk en daardoor ook minder stress. Je hebt niet meer de administratie na schooltijd, niet meer het contact met ouders. Je zit niet meer in de verantwoordelijke lijn: voor sommige leerkrachten is dat prettig.'

'Als assistent leer je heel veel in de praktijk. Daardoor groei je steeds dichter naar het vak van leerkracht toe.'

Wat is het verschil tussen een onderwijsassistent en een klassenassistent?

Over het algemeen kan gesteld worden dat een onderwijsassistent actief is in het reguliere onderwijs en dat een klassenassistent actief is in het speciale basisonderwijs.

Daarnaast mag een onderwijsassistent de leerkracht van alle groepen in het basisonderwijs (groep één tot en met groep acht) assisteren en een klassenassistent biedt alleen assistentie aan leerlingen van groep één t/m groep vier.

Bron: <http://www.onderwijsassistent.com>